

LLINELL AMSER DYLAN THOMAS

BLWYDDYN	DYLAN THOMAS	CYMRU.	PRYDAIN	Y BYD
1914	<p>27 Hydref: Dylan Marlais Thomas yn cael ei eni yn 5 Cwmdonkin Drive, Uplands, Abertawe.</p> <p>Roedd ganddo chwaer hŷn o'r enw Nancy Marles Thomas. Ei rieni - Roedd David John a Florrie Thomas yn dod o Sir Gaerfyrddin. Roedd D.J. Thomas yn uwch Athro Saesneg yn Ysgol Ramadeg Abertawe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ni chafodd Eisteddfod Genedlaethol ei chynnal. ➤ 7 Gorffennaf: Freddie Welsh o Bontypridd yn dod yn bencampwr Bocsio Pwysau Ysgafn y Byd. ➤ 14 Ionawr: Y gwasanaeth bws troli cyntaf yng Nghymru'n dechrau yn Aberdâr. Roedd tramiau'n rhedeg yn Abertawe a chafodd Cwmni Cludiant De Cymru ei sefydlu a dechreuodd redeg gwasanaeth yng Ngwm Tawe. ➤ 18 Medi: Deddf Eglwys Cymru – arweiniodd at sefydlu'r Eglwys yng Nghymru (torri'n rhydd o Eglwys Loegr). ➤ Agorodd y coleg hyfforddi athrawon cyntaf i fenywod yn y Barri. ➤ Sais o'r enw William Bartlett oedd Rheolwr Clwb Pêl-droed Abertawe, Swansea Town AFC. Roedd wrth ei waith am lai na blwyddyn. ➤ Lloegr enillodd bencampwriaeth rygbi'r Pum Gwlad, gyda Chymru'n ail. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 15 Mai: Gwrthododd y Senedd y syniad o Hunanlywodraeth i'r Alban, ond fe dderbyniwyd y syniad o Hunanlywodraeth yn Iwerddon. ➤ 22 Mai: Arestwyd 57 o brotestwyr gan gynnwys Emmeline Pankhurst am geisio cyrraedd Palas Buckingham er mwyn hyrwyddo eu hachos dros 'bleidlais i fenywod'. ➤ 17 Tachwedd: Cafodd treth incwm ei dyblu i dalu am y rhyfel. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 28 Mehefin: yn Sarajevo, cafodd yr Arch Ddug Franz Ferdinand o Awstria-Hwngari a'i wraig, eu saethu. Arweiniodd hyn at ddechrau'r Rhyfel Byd Cyntaf. ➤ 3 Hydref: Lladdodd daeargryn yn Nhwrci 2,500 o bobl.
1915-25		<p>1915</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Medi, 1915: Bu farw Keir Hardy, yr Aelod Seneddol Llafur cyntaf. ➤ 4 Rhagfyr, 1915: Lanswyd y llong danfor gyntaf (J3) ym Mhenfro. ➤ Yn Llanfair PG, Sir Fôn, sefydlwyd 	<p>1915</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 19 Ionawr: Dechreuodd rhyfel yn yr awyr ar Brydain wrth i'r Almaenwyr ddefnyddio Zeppelins am y tro 	<p>1915</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Rhagfyr: Gwnaeth cwmni Ford yn UDA ei filiynfed car.

		<p>cangen gyntaf Sefydliad y Merched (Women's Institute W.I).</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Dangoswyd <i>The Birth of a Nation</i>, ffilm ddadleuol D.W. Griffiths yn Efrog Newydd. Americanwr o linach Cymreig oedd D.W. Griffiths a oedd yn un o sefydlwyr y diwydiant ffilm modern. <p>1916</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 7 Rhagfyr: Daeth Lloyd George, Cymro Cymraeg, yn Brif Weinidog. ➤ Lladdwyd 4,000 o filwyr 38^{ain} Adran y Gwarchodlu Cymreig, a 1,000 o filwyr y Ffiwsilwyr Brenhinol Cymreig ym mrwydrau Somme a Mamtez. ➤ Jimmy Wilde – Pencampwr Bocsiu'r Byd. 	<p>cyntaf.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 4 Chwefror: Cyrhaeddodd nifer y rhai a laddwyd yn y rhyfel 104,000. ➤ 18 Chwefror: Canslwyd Gemau Olympaidd Berlin oedd i fod i ddigwydd. ➤ 18 Mawrth: Anogodd y llywodraeth fenywod i fynd allan i weithio i helpu'r ymgyrch ryfel. <p>1916</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Ionawr: Pasiodd y Senedd Ddeddf Gorfodaeth Filwrol (Consgripsiwn). ➤ 21 Mai: Dechreuodd Amser Haf Prydain, fel ffordd o arbed llosgi glo i greu golau yn y nos. 	<p>1916</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 8 Ebrill: Yn Norwy cafodd menywod yr hawl i bleidleisio mewn etholiadau cyffredinol. ➤ 24 Ebrill: gwrthryfel yn Nulyn, Iwerddon yn erbyn Rheolaeth Prydain. Arweiniodd hyn at 'Wrthryfel y Pasg'. ➤ 1 Gorffennaf: dechreuodd ymgyrch y Somme, gan arwain at filoedd o farwolaethau yn y ffosydd; ➤ 15 Medi: defnyddiodd Prydain danciau yn y rhyfel am y tro cyntaf. ➤ cafodd Woodrow Wilson
--	--	---	--	--

		<p>1917</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 31 Gorffennaf: Lladdwyd Hedd Wyn mewn brwydr ar Esgair Palkem cyn iddo gael ei gadeirio'n brifardd Eisteddfod Genedlaethol Penbedw. ➤ Carcharwyd Gwenallt, bardd ifanc o'r Allt-wen, Pontardawe, am ddwy flynedd am fod yn wrthwynebydd cydwybodol, sef gwrthod ymrestru fel milwr am resymau moesol a chrefyddol. <p>1918</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Hydref / Gaeaf: Cafodd Cymru ei tharo gan ffliw marwol. ➤ 27 Medi: Bu farw Morfydd Owen, y cyfansoddwr a'r cerddor yng Nghraig-y-môr, y Mwmbwls, tra oedd ar ei gwyliau. 27 mlwydd oed yn unig oedd hi ac roedd yn briod ag Ernest Jones o Dre-gŵyr, cofiannydd a chydweithiwr Sigmund Freud. 	<p>1917</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cafodd teulu Brenhinol Prydain wared ar bob teitl Almaenig: daeth Saxe-Coburg-Gotha yn Windsor a daeth Battenburg yn Mountbatten. <p>1918</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Ionawr: Cyflwynodd Llywodraeth Prydain bolisi dau ddiwrnod heb gig yr wythnos i ymdopi â phrinder bwyd. ➤ 12 Tachwedd: Roedd gan Brydain ddyledion rhyfel o £7,100 miliwn. ➤ 23 Tachwedd: Dechreuodd gemau pêl-droed y Gynghrair eto ym Mhrydain. ➤ 28 Rhagfyr: pleidleisiodd 	<p>ei ethol yn Llywydd UDA gan guro Charles Evans Hughes o drwch blewyn. Roedd tad Charles Evans Hughes yn weinidog Cymraeg o Dredegar.</p> <p>1917</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Mawrth: ildiodd Czar Nicholas II y goron yn Rwsia. Arweiniodd hyn at chwyldro Rwsia ar 7 Tachwedd. ➤ 6 Ebrill: Ymunodd America â'r Rhyfel Byd Cyntaf. <p>1918</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Lladdwyd cyn-Czar Rwsia a'i deulu gan Folefigiaid Rwsia. ➤ 11 Tachwedd: Llofnododd yr Almaen y Cadoediad – felly daeth diwedd i'r Rhyfel Byd Cyntaf oedd wedi hawlio bywydau 10 miliwn o filwyr y gynghrair a'r gelyn.
--	--	--	---	---

		<p>1919</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 12 Mehefin: Galwadau am senedd ranbarthol i Gymru. ➤ 27 Medi: Bu farw Adelina Patti o Graig y Nos, Cwm Tawe. Cantores opera fyd-enwog oedd hi. <p>1920</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sefydlwyd yr Eglwys yng Nghymru'n swyddogol. ➤ Chwaraeodd Billy Meredith yn 45 oed dros dîm pêl-droed rhyngwladol Cymru, gan guro Lloegr yn Highbury. 	<p>menywod dros 30 am y tro cyntaf mewn etholiad cyffredinol.</p> <p>1919</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 5 Gorffennaf: Am y tro cyntaf, enillodd menyw nad oedd yn dod o wlad oedd yn siarad Saesneg bencampwriaeth menywod Wimbledon. Suzanne Lenglen o Ffrainc oedd hi. ➤ 16 Hydref: Sefydlodd y Llywodraeth Gomisiwn i edrych ar system o ddatganoli ffederal i'r DU. ➤ 28 Tachwedd: Daeth Nancy Astor yn AS benywaidd cyntaf Prydain. Cafodd ei hethol yn AS Ceidwadol dros Plymouth mewn isetholiad. <p>1920</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 31 Awst: Datgelodd adroddiad heddlu Llundain fod mwy o geir modur wedi arwain at fwy o farwolaethau ar y ffyrdd. 	<p>1919</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 17 Ebrill: Daeth pedwar o brif artistiaid y ffilmiau at ei gilydd i greu cwmni newydd o'r enw United Artists, yn Hollywood. Mary Pickford, Douglas Fairbank, Charles Chaplin a D.W. Griffith oedd yr artistiaid. ➤ 28 Mehefin: Arwyddodd yr Almaen y Cytundeb Heddwch yn Versailles. <p>1920</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Ionawr: Daeth y gwaharddiad yn ddeddf yn UDA – yn gwahardd cynhyrchu a gwerthu alcohol. ➤ Awst: Cynhaliwyd y
--	--	--	---	--

		<p>Bu'n chwarae'n broffesiynol dros Manchester United.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Agorodd Prifysgol Cymru Abertawe ei drysau i fyfyrwyr am y tro cyntaf. <p>1921</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Dangosodd y cyfrifiad gwypm syfrdanol yn nifer a chanran y siaradwyr Cymraeg yng Nghymru dros 3 blwydd oed: ➤ 1911 – 43.5% (977,366) ➤ 1921 – 37.2% (929,183) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Hydref: Roedd glowyr allan ar streic genedlaethol. <p>1921</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Chwefror: Roedd dros 1 filiwn o bobl yn ddi-waith ym Mhrydain (gan gynnwys 368,000 o gyn-filwyr). ➤ 17 Mawrth: Agorwyd y clinig rheoli cenhedlu cyntaf yn Llundain. ➤ 15 Mai: Roedd hi'n 	<p>gemau Olympaidd yn Antwerp, gwlad Belg.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Medi: Yn India, mabwysiadodd plaid y Gyngres genedlaethol raglen Gandhi, sef peidio â chydweithredu â Llywodraeth India. Roedd hyn wedi'i seilio ar ddull di-drais. ➤ 21 Tachwedd: Oherwydd y lladd yn Iwerddon ar y diwrnod hwn, cafodd ei alw'n 'Bloody Sunday'. Ym Mharc Croke yn Nulyn, pencadlys y Gymdeithas Campau Gwyddelig, cafodd 12 o bobl eu lladd gan y 'Black and Tans' (heddlu arbennig) a milwyr pan oedd gêm bêl-droed ar fin dechrau. <p>1921</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Iwerddon: Mwy o drais yn Iwerddon wrth i'r Gwyddelod ymladd am ryddid o Reolaeth Prydain. ➤ 7 Rhagfyr: Llofnododd swyddogion Prydeinig a Gwyddelig gytundeb i greu Gweriniaeth
--	--	---	---	--

		<p>1922</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cafodd Urdd Gobaith Cymru Fach ei sylfaenu gan Ifan ab Owen Edwards. ➤ Dechrau anfon Neges Ewyllys Da Dros Heddwch oddi wrth bobl ifanc Cymru i bob cenedl er mwyn hyrwyddo heddwch. 	<p>swyddogol ei bod hi'n well gan fenywod wisgo sgertiau byrrach, gan ddangos crothau eu coesau.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Mehefin: Roedd 2.2 miliwn o bobl yn ddi-waith ym Mhrydain. ➤ 25 Mehefin: Bu'n bwrw glaw ar ôl sychder o 100 niwrnod ym Mhrydain. ➤ 1 Awst: Roedd cynnydd yn nifer y bobl oedd yn mynd am ddiwrnod i lan y môr. Daeth hyn i'r amlwg oherwydd bod mwy o gardiau post o drefi glan môr. <p>1922</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 7 Chwefror: Roedd adroddiadau am glwy'r traed a'r genau, ac arweiniodd hyn at ladd 8,500 o wartheg, 1,000 o ddefaid a 2,500 o foch. ➤ 22 Mai: Y tymheredd uchaf yn Llundain am 50 mlynedd - 88 °F (31 °C) yn y cysgod. ➤ 2 Awst: Bu farw Alexander Graham Bell a ddyfeisiodd y ffôn. 	<p>Iwerddon.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Digwyddiad pwysig yn hanes meddygaeth wrth ddarganfod bod inswlin yn cynnig gobaith i'r rhai oedd yn dioddef o ddiabetes. Frederick Banting a Charles Best wnaeth y darganfyddiad yng Nghnada. <p>1922</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Mehefin: Cynhaliwyd yr etholiadau cyntaf yng Ngweriniaeth Rydd Iwerddon. ➤ 27 Gorffennaf: Roedd yr Almaen yn methu dal ati i dalu'r dyledion rhyfel. Roedd y wlad yn wynebu distryw ac roedd y bobl yn dioddef. ➤ 22 Awst: Yn Cork, saethwyd Michael Collins, gwleidydd Gwyddelig ac
--	--	---	---	---

		<p>1923</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 Chwefror: Cafodd y Gymraeg ei chlywed ar y radio am y tro cyntaf yng Nghymru. <p>1924</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 31 Mai: Bu farw David Ivon Jones o Aberystwyth o dwbercwlosis yn Yalta, Rwsia. Roedd yn gomiwnydd a 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 14 Awst: Bu farw'r Arglwydd Northcliffe, arloesydd papurau newydd poblogaidd a sylfaenydd y Daily Mail. ➤ 18 Hydref: Cafodd y BBC ei sefydlu. ➤ 25 Hydref: Bu farw George Cadbury, cawr ym myd siocled. <p>1923</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 Gorffennaf: Pasiwyd deddfau i wahardd gwerthu alcohol i unrhyw un o dan 18 mlwydd oed. <p>1924</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 Ionawr: Enillodd y blaid Lafur yr etholiad cyffredinol yn llwyr a daeth Ramsay 	<p>ymladdwr dros Weriniaeth rydd Iwerddon.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Tachwedd: Cafwyd hyd i drysorau Tutankhamun yn Nyffryn y Brenhinoedd yn yr Aifft. ➤ 30 Tachwedd: Yn Munich, yr Almaen, anerchodd Adolf Hitler dyrfa o 50,000. <p>1923</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Chwefror: Dyluniodd Coco Chanel – brenhines ffasiwn Ffrainc – siwmperi i fenywod. Roedd ei chynlluniau wedi gweddnewid ffasiwn i fenywod. ➤ 16 Medi: Lladdodd daeargryn yn Tokyo, Japan, 300,000 o bobl a bu'n rhaid i dros filiwn o bobl adael eu cartrefi. <p>1924</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 12 Ionawr: Bu farw Lenin, sylfaenydd yr Undeb Sofietaidd. ➤ Gorffennaf: Cynhaliwyd
--	--	--	---	---

		<p>ymladdodd yn ddygn dros hawliau poblogaeth ddu De Affrica.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Medi: Ar draeth Pentywyn, torrodd Malcolm Campbell y record am y car cyflymaf ar y tir, gan gyrraedd cyflymder o 146.16 milltir yr awr yn ei gar Sunbeam. 	<p>MacDonald yn Brif Weinidog Llafur cyntaf.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Chwefror: Roedd pob porthladd yn y wlad ar gau oherwydd Streic y Docwyr. ➤ 20 Awst: Cafwyd cytundeb oedd yn rhoi'r hawl i 3,000 teulu o'r DU i ymfudo i Ganada a byw ar ffermydd. 	<p>gemau Olympaidd Paris.</p>
1925	<p>Ar ôl mynychu'r ysgol gynradd yn 'Dame School' Mrs Hole yn Mirador Crescent, dechreuodd Dylan yn Ysgol Ramadeg Abertawe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 Chwefror: Claddwyd Jim Driscoll, Pencampwr Bocsio Pwysau Plu'r Byd yng Nghaerdydd. ➤ Dechreuodd Clough Williams Ellis ar y gwaith o greu pentref Eidalaid yng Nghymru. Portmeirion yw enw'r pentref nawr. ➤ 5 Awst: Ym Mhwlheli, cafodd Y Blaid Fach (Plaid Cymru) ei ffurfio. ➤ 12 Rhagfyr: Sefydlwyd 5SX Radio Abertawe. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 18 Mawrth: Dinistriodd tân ddau lawr o amgueddfa gwaith cwyr Madam Tussauds yn Llundain. ➤ 18 Gorffennaf: Adroddwyd bod 10 miliwn o bobl yn gwrandao ar ddarllediadau radio ym Mhrydain. ➤ 29 Medi: Peintiwyd llinellau traffig gwyn ar heolydd yn Llundain am y tro cyntaf i wahanu'r traffig. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Mehefin: Yn Ne Affrica daeth gwaharddiad lliw yn gyfreithlon, fel nad oedd pobl ddu'n gallu cael swyddi medrus. ➤ 18 Gorffennaf: Cyhoeddwyd 'Mein Kampf', llyfr Hitler. ➤ 21 Gorffennaf: Cafodd athro bywydeg yn Tennessee, UDA, ddirwy am addysgu damcaniaeth esblygiad Darwin. ➤ 8 Awst: Cynhaliwyd Cynhadledd genedlaethol gyntaf y Ku Klux Klan yn Washington.
1926 - 31	<p>Enillodd Dylan y wobr gyntaf am redeg milltir yn Ysgol Ramadeg Abertawe. Nid</p>	<p>1926</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Rhagfyr: Lansiodd W.H. Powning y gwasanaeth ffôn cyhoeddus cyntaf 	<p>1926</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Ionawr: Dywedodd y llawfeddyg Syr Berkeley 	<p>1926</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 24 Ebrill: Terfysgoedd rhwng Hindŵiaid a

	<p>oedd yn rhagori yn ei waith academaidd ond roedd yn actor da ac yn dda iawn am ysgrifennu creadigol yn Saesneg.</p>	<p>rhwng Cymru ac America, o'r Swyddfa Bost yn Abertawe. Roedd galwad ffôn 3 munud yn costio £15 a £5 ychwanegol am bob munud wedi hynny.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cynhaliwyd yr Eisteddfod Genedlaethol yn Abertawe. Gwenallt enillodd y gadair. <p>1927</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 21 Ebrill: Agorwyd Amgueddfa Genedlaethol Cymru yng Nghaerdydd. ➤ Cyhoeddodd Rhys Davies, awdur o Glydach a aeth i Lundain ei dri llyfr cyntaf, sef 'The Withered Root', 'Aaron', a 'The Song of songs and other stories' ➤ 23 Tachwedd: Cerddodd 200 glöwr di- 	<p>Moynihan y gallai canser y tafod gael ei achosi gan ysmegu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 27 Ionawr: Dangosodd John Logie Baird y delweddau symudol cyntaf wedi'u trosglwyddo heb wifrau yn y Sefydliad Brenhinol yn Llundain. Dyma'r cam cyntaf i gael teledu. ➤ 17 Chwefror: Rhybuddiodd Dr J.S. Russell yn y Sefydliad Hylendid am beryglon yfed ac ysmegu i iechyd pobl a bod y ffasiwn ymysg menywod i fod yn denau iawn yn beryglus iawn i iechyd hefyd. ➤ 5 Mai: Cynhaliwyd streic genedlaethol am naw niwrnod. <p>1927</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 21 Ionawr: Amcangyfrifwyd bod 500,000 o ffonau yn cael eu defnyddio nawr. ➤ 26 Chwefror: 1,000 o bobl yr wythnos yn marw o fflw; ➤ 19 Mai: Adroddiad bod 	<p>Mwslimiaid yn India.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 4 Gorffennaf: Dechreuodd cyngres gyntaf y blaid Natsïaidd, yn yr Almaen, wedi'i galw gan Adolf Hitler. ➤ 19 Medi: Ysgubodd corwynt drwy Florida, UDA gan ladd 1,500 a gadael 40,000 yn ddigartref. <p>1927</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Glaniodd awyren Charles Lindbergh yn Ffrainc ar ôl hedfan ar draws Cefnfor Iwerydd. ➤ Enillodd UDA gystadleuaeth golff cwpan Ryder am y tro cyntaf; ➤ 29 Tachwedd: Yn
--	--	--	--	---

		<p>waith o'r Rhondda 180 milltir i Lundain. Gwrthododd y Prif Weinidog Stanley Baldwin gwrdd â nhw.</p> <p>1928</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 18 Mehefin: Amelia Earhart oedd y fenyw gyntaf i hedfan ar draws Cefnfor Iwerydd o America i Ewrop, gan adael Newfoundland a glanio ym Mhorth Tywyn. <p>1929</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Chwefror: Dangoswyd y ffilm sain gyntaf yng Nghymru yn sinema 	<p>mwy o drinwyr gwallt oherwydd y ffasiwn newydd i fenywod dorri eu gwalltiau'n fyr.</p> <p>1928</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Ionawr: Gorlifodd afon Tafwys yn Llundain, dros ardaloedd isel o Lundain a boddi 14 o bobl gan gynnwys 4 chwaer ifanc. Bu'n rhaid i gannoedd symud o'u cartrefi. ➤ 14 Ionawr: Bu farw Thomas Hardy, yr awdur. ➤ 7 Mai: Cafodd menywod rhwng 21 a 30 y bleidlais. ➤ 15 Mai: Bu farw Emmeline Pankhurst, y swffragét. ➤ 10 Awst: Cyhoeddwyd mai poblogaeth y DU oedd yn ysmegu fwyaf – cyfartaledd o 3.4 pwys o dybaco'r person. <p>1929</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Mehefin: Margaret Bondfield oedd y fenyw 	<p>Buenos Aires, yr Ariannin, enillodd Alexandre Alekhine o Ffrainc bencampwriaeth gwyddbwyll y byd.</p> <p>1928</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Medi: Darganfu Alexander Fleming benisilin. ➤ 26 Mawrth: Gwerthwyd bron i bum miliwn o gyfranddaliadau, record wrth fasnachu yn Wall Street. ➤ Awst: Cynhaliwyd y Gemau Olympaidd yn Amsterdam, yr Iseldiroedd. <p>1929</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 14 Chwefror: Cyflafan San Ffolant yn Chicago,
--	--	--	--	---

		<p>'Queen' yng Nghaerdydd. <i>Singing Fool</i> gan Al Johnson oedd y ffilm.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 31 Mai: Eisteddfod yr Urdd gyntaf yn cael ei chynnal yng Nghorwen, gogledd Cymru. ➤ 30 Mai: Aneurin Bevan yn cael ei ethol yn aelod seneddol am y tro cyntaf. Aeth ymlaen i greu'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol. Hefyd, Megan Lloyd George oedd yr Aelod Seneddol benywaidd cyntaf i Gymru. ➤ Y tro olaf i'r Eisteddfod Genedlaethol gael ei chynnal y tu allan i Gymru – cafodd ei chynnal yn Lerpwl. ➤ Yn 1929 cyrhaeddodd nifer y ceir yng Nghymru 100,000. ➤ Awst: Agorwyd Glan-llyn, gwerysll cyntaf yr Urdd ger y Bala yng ngogledd Cymru. ➤ <p>1930</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ionawr: Maurice Turnbull o Gaerdydd, chwaraewr rhyngwladol rygbi a hoci dros Gymru, oedd y Cymro cyntaf i gael ei ddewis i chwarae criced dros Loegr a buodd ar daith yn Awstralia a Seland Newydd. ➤ Tachwedd: James J. Davies o Dredegar yn wreiddiol oedd y Cymro cyntaf i gael ei ethol yn seneddwr dros Pennsylvania, Unol Daleithiau America. Dychwelodd fwy nag unwaith i Dredegar a phrynu tŷ a 	<p>gyntaf i fod yn aelod o gabinet y Llywodraeth.</p> <p>1930</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Mawrth: Bu farw D.H. Lawrence, y nofelydd. ➤ 14 Mawrth: Cymeradwyodd Pwyllgor Twannel y Sianel gynllun i adeiladu twannel o Loegr i Ffrainc. ➤ 7 Gorffennaf - Bu farw Syr Arthur Conan Doyle, yr awdur a greodd Sherlock Holmes. ➤ 28 Awst: Yn y DU bu 	<p>ymladd rhwng giangiau Al Capone a giang arall.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 24 Hydref: Cwmp Wall Street, cwmpodd gwerth cyfrandaliadau ar y Gyfnewidfa Stoc yn Efrog Newydd, a hynny'n effeithio ar economi'r byd. <p>1930</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Ionawr: Torrodd Don Bradman record y byd mewn criced gan sgorio 452 rhediad mewn un batiad. ➤ 6 Ebrill: Cafodd Gandhi ei arestio am dorri'r ddeddf halen yn India. ➤ 6 Mehefin: Cafodd llyisiau wedi'u rhewi eu gwerthu am y tro cyntaf yn Unol Daleithiau America.
--	--	---	---	--

		<p>gafodd ei droi'n llyfrgell i bobl y dref.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 24 Rhagfyr: Agorwyd yr Hostel leuencid gyntaf ym Mhrydain yng Nghymru - Neuadd Pennant, Dyffryn Conwy. 	<p>farw 24 o bobl oherwydd y gwres mawr, wrth i'r tymheredd godi i 94 °F (34 °C).</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Awst: £215 oedd car Morris Major newydd sbon a gynhyrchwyd yn Cowley, Rhydychen. ➤ 15 Medi: Cafodd llawer o adeiladau eu codi yn Llundain, ers 1925, roedd 250,000 o adeiladau newydd wedi'u codi. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Gorffennaf: Enillodd Uruguay gystadleuaeth gyntaf cwpan y Byd mewn pêl-droed. ➤ Cafodd defnydd ffibr synthetig newydd ei ddarganfod gan Wallace Carothers o Gwmni Du Pont yn America. Nylon oedd ei enw.
1931	<p>Gadawodd Dylan Ysgol Ramadeg Abertawe i fynd yn ohebydd ifanc ar y papur newydd <i>South Wales Daily Post</i>. Yn ddiweddarach newidiodd hwn ei enw'n <i>South Wales Evening Post</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Hydref: Cafodd Cymru gêm gyfartal yn erbyn yr Alban mewn pêl-droed, ond oherwydd bod clybiau Lloegr yn gwrthod rhyddhau chwaraewyr Cymru, roedd y tîm yn cynnwys naw cap newydd, nifer ohonyn nhw'n chwaraewyr amatur oedd yn chwarae i dimau lleol. Daeth y tîm hwn yn enwog a'r enw arnyn nhw oedd "The Great Unknowns"; aeth Cymru ymlaen i ennill y twrnaint rhyngwladol yn 1933, 34, 17 a rhannu'r wobwr yn 1939. ➤ 21 Tachwedd: Cafodd John Sampson, yr ysgolhaig o sipsi, angladd traddodiadol i sipsiwn traddodiadol yn Llangwm, Gogledd Cymru, gydag 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Ionawr: Daeth Deddf Traffig y Ffyrdd i rym, gan gyflwyno heddlu traffig ac yswiriant trydydd parti gorfodol. ➤ 19 Mehefin: Cafodd ffermwyr eu gwahardd rhag symud unrhyw anifeiliaid oherwydd epidemig o glwy'r traed a'r genau. ➤ 20 Medi: Prydain yn wynebu argyfwng ariannol a bu'n rhaid dibrisio'r bunt oddi ar y safon aur. Caeodd Cyfnewidfa Stoc 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Mai: Agorwyd yr Empire State Building yn Efrog Newydd. Ar y pryd hwn oedd adeilad uchaf y byd. ➤ Daeth Mahatma Gandhi, yr arweinydd o India, i ymweld â Phrydain. ➤ 22 Hydref: Cafodd Al Capone, gangster o Chicago ei garcharu am 11 mlynedd am osgoi talu treth. ➤ 18 Hydref: Bu farw Thomas Edison, dyfeisydd toreithiog yn 84 oed yn New Jersey. Gwnaeth gyfraniadau mawr i

		<p>Augustus John yn arwain yr angladd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rhagfyr: Cyhoeddwyd un o'r llyfrau Cymraeg cyntaf i blant, sef 'Llyfr Mawr y Plant' gan Jennie Thomas a JO Williams. ➤ Penodwyd Cynan (y Parch Albert Evans) yn sensor swyddogol ar gyfer cynyrchiadau ffilm a'r theatr yng Nghymru. Bwriad hyn oedd sicrhau bod pob cynhyrchiad yn addas yn foesol. 	<p>Llundain am ddau ddiwrnod oherwydd yr argyfwng gyda diweithdra dros 2,71 miliwn.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 15 Rhagfyr: Ar ôl cyfnod o dreialu yn Llundain, cyhoeddwyd bod goleuadau traffig yn mynd i gael eu defnyddio dros Brydain i gyd. 	<p>ddyfeisio'r ffôn, y gramoffon, y golau trydan a delweddau symudol. Cododd batent ar 1,100 dyfais.</p>
1932	<p>Ymunodd Dylan â chwmni theatr 'Swansea Little Theatr Company', yn y Mwmbwls. Roedd Nancy ei chwaer yn aelod yn barod. Bu'n actio mewn nifer o gynyrchiadau.</p> <p>Rhagfyr: Gadawodd Dylan y <i>South Wales Daily Post</i> i weithio'n llawn amser ar ei farddoniaeth.</p> <p>Daeth yn ffrindiau gyda chriw o ddyddion talentog o Abertawe a oedd yn cwrdd yng nghaffi KARDOMAH. Criw'r Kardomah oedd: Vernon Watkins (bardd), Daniel Jones (cyfansoddwr), Alfred Janes (arlunydd), John Prichard, Tom Warner, Charlie Fisher a Mervyn Levy (arlunydd), Ronald Cour (arlunydd). Yn y 1950au daeth Ceri Richards (arlunydd) yn un o'r criw hefyd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Awst: Agorwyd gweryll yr Urdd yn Llangrannog. ➤ Awst: Y ffigurau diweithdra swyddogol i Gymru oedd 42.8% o boblogaeth y dynion - cyfanswm o 227,000. 	<p>20 Mai: Agorwyd Pencadlys y BBC yn Portland Place yn Llundain.</p> <p>8 Hydref: Rhoddodd Cerddorfa Ffilharmonig Llundain ei chyngerdd cyntaf o dan arweiniad Syr Thomas Beecham, ei sylfaenydd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 18 Mawrth: Agorwyd Pont Harbwr Sydney yn Awstralia. ➤ 4 Ebrill: Daeth gwyddonwyr o hyd i Fitamin C a'i arunigo yn America. ➤ Awst: Cynhaliwyd Gemau Olympaidd Los Angeles.

1933	<p>Awst: Aeth Dylan i Lundain am y tro cyntaf, arhosodd gyda Nancy ei chwaer a Haydn Taylor, ei gŵr. Bu'n ymweld â golygyddion cylchgronau llenyddol.</p> <p>Hefyd daeth i gysylltiad â Pamela Hansford Johnson. Dechreuon nhw ysgrifennu llythyrau at ei gilydd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Gorffennaf: Sefydlwyd y Bwrdd Marchnata Llaeth, oedd yn gwarantu siec i ffermwyr bob mis am eu llaeth. Roedd hyn yn golygu ei bod hi'n haws gwneud bywoliaeth wrth ffermio yng nghefn gwlad Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 4 Ebrill: Gwelwyd anghenfil Loch Ness ger Inverness yn yr Alban am y tro cyntaf. ➤ 5 Hydref: Dechrau ar y gwaith gwerth £95 miliwn o glirio slymiau Birmingham. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Ionawr: Hitler yn cael ei ethol yn Ganghellor yr Almaen. ➤ 5 Chwefror: Y gwaharddiad ar alcohol yn cael ei godi yn yr Unol Daleithiau, felly roedd hi'n gyfreithiol i werthu alcohol eto.
1934	<p>23 Chwefror: aeth Dylan i Lundain am yr ail dro. Arhosodd gyda Pamela Hansford Johnson a'i mam yn Battersea. Ffurfion nhw berthynas a barhaodd tan 1935.</p> <p>Tachwedd: symudodd Dylan i Lundain – 5 Redcliffe Street, Earls Court. Roedd yn rhannu'r llety â ffrindiau o Abertawe, y ddau arlunydd Alfred Janes a Mervyn Levy. Ond roedd yn dychwelyd yn aml i weld ei rieni yn Cwmdonkin Drive. Uplands, Abertawe.</p> <p>18 Rhagfyr: Ymddangosodd <i>18 Poems</i>, y llyfr cyntaf o gerddi Dylan. Cafodd ei gyhoeddi ar y cyd â'r Sunday Referee a Siop Lyfrau Parton.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Awst: Agorwyd Neuadd y Dref newydd Abertawe a daeth yn gartref i furluniau Syr Frank Brangwyn (Paneli'r Ymerodraeth). Daethon nhw i Abertawe ar ôl iddyn nhw gael eu comisiynu a'u gwrthod gan Dŷ'r Arglwyddi yn Llundain. ➤ 22 Medi: Ttrychineb ym Mhwll Glo Gresffordd, ger Wrecsam, gan arwain at 265 marwolaeth. ➤ 10 Tachwedd: Cymdeithas Cerdd Dant Cymru yn cael ei sefydlu, i warchod y canu traddodiadol gyda'r delyn. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 23 Chwefror: Bu farw Edward Elgar y cyfansoddwr. ➤ 18 Gorffennaf: Agorwyd twnnel o dan afon Mersi. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Mehefin: Enillodd yr Eidal gwpan y byd pêl-droed gan guro Czechoslovakia. ➤ 4 Gorffennaf: Bu farw Marie Curie y gwyddonydd enwog. ➤ 5 Hydref: Gwrthryfel yn erbyn gwladwriaeth Sbaen yn dechrau yng Nghatalonia.

1936	<p>Ebrill: Cwrddodd Dylan â Caitlin Macnamara o Hammersmith, Llundain (a ddaeth yn wraig iddo'n nes ymlaen). Roedd hi'n gariad i Augustus John (yr arlunydd) ar y pryd. Cwrddon nhw yn nhafarn 'The Wheatsheaf Pub yn Soho, Llundain. Mae'n debyg iddyn nhw dreulio'r ychydig ddiwrnodau nesaf gyda'i gilydd yng Ngwesty Tŵr Eiffel, gan ddweud y byddai Augustus John yn talu'r bil.</p> <p>Gorffennaf: Cyfarfu Dylan a Caitlin eto yng nghartref Richard Hughes (awdur) yn Nhalacharn. Bu Dylan ac Augustus yn ymladd dros Caitlin.</p> <p>10 Medi: Cyhoeddodd Dylan Thomas ei ail gasgliad <i>Twenty Five Poems</i> (J M Dent & Sons – New Poetry series). Cafodd y rhan fwyaf o'i gerddi eu hysgrifennu yn ystod y blynyddoedd cynnar hyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 27 Mawrth: Roedd gan 12% o gartrefi Cymru drwydded radio. 264,140 trwydded ar gyfer poblogaeth o 2.1 miliwn o bobl. ➤ 8 Medi: Llosgodd Saunders Lewis, DJ Williams a Lewis Valentine yr ysgol fomio ger Pwllheli fel protest. Cafodd y tri eu carcharu. Roedd yn cael ei ystyried yn drobwynt i wleidyddiaeth Cymru a chenedlaetholdeb Cymreig. ➤ Tachwedd: Ymunodd nifer o Gymry â'r frigâd Ryngwladol i ymladd yn erbyn ffasgaeth yn Sbaen - yn erbyn y Cadfridog Franco. Ymunodd 177 Cymro i gyd a lladdwyd 33. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 20 Ionawr: Bu farw George y pumed a daeth ei fab Edward yr wythfed yn frenin. ➤ 4 Medi: Cwrddodd Lloyd George â Hitler yn yr Almaen. ➤ 5 Hydref: Gorymdaith Jarrow - gorymdaith 300 milltir gan ddynion di-waith o dref Jarrow yng ngogledd ddwyrain Lloegr i Lundain. ➤ 11 Rhagfyr: Ildiodd Edward yr wythfed y goron. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 19 Gorffennaf: Glaniodd Franco yn Cadiz a dechreuodd rhyfel cartref Sbaen. ➤ 3 Awst: Enillodd Jessie Owens, dyn du, dair medal aur yng Ngemau Olympaidd Berlin.
1937	<p>21 Ebrill: Darllediad radio cyntaf Dylan 'Life and the Modern Poet' (Gwasanaeth Cymreig y BBC) a recordiwyd yn stiwdios y BBC yn Llundain.</p> <p>11 Gorffennaf: Priododd Dylan a Caitlin</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Haf: Ymddangosodd rhifyn cyntaf y cylchgrawn llenyddol gan y rhai oedd yn ysgrifennu yn Saesneg yng Nghymru. <i>Wales</i> oedd ei enw a'r golygydd oedd Keidrych Rhys o Fethlehem ger Llandeilo. Cafodd dau 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 12 Mai: Darllediad allanol cyntaf y BBC oedd coroni'r Brenin George y chweched yn Abaty Westminster. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 16 Chwefror: Codwyd patent ar y ffibr newydd 'neilon'. ➤ 16 Ebrill: Dinistriwyd tref Guernica yn ystod Rhyfel Cartref Sbaen gan fomiau

	<p>yn Swyddfa'r Cofrestrydd Penzance yng Nghernyw, yn groes i ddyuniadau ei rieni. Roedd yn rhaid iddyn nhw fenthyc y £3 roedd eu hangen i dalu am drwydded priodi.</p> <p>Medi: Roedd rhieni Dylan wedi symud i Landeilo Ferwallt, Penrhyn Gŵyr. Arhosodd Dylan a Caitlin gyda nhw ac yna fis yn ddiweddarach gyda mam Caitlin yn Blashford ger Ringwood yn Hampshire.</p>	<p>o'r rhifynnau eu golygu gan Dylan Thomas a Nigel Heseltine. Roedd y brandio ar gyfer y cyhoeddiad wedi'i seilio ar y syniad "er ein bod yn ysgrifennu yn Saesneg, mae ein gwreiddiau yng Nghymru".</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cafodd ras geffylau'r Grand National ei hennill gan geffyl o'r enw 'Royal Mail'. Hugh Lloyd, Cymro, oedd ei berchennog, Ivor Anthony o Gydweli oedd yr hyfforddwr, ac Evan Williams o'r Bont-faen oedd y jôc. ➤ 4 Gorffennaf: Agorodd y BBC led band radio newydd yn benodol ar gyfer darllediadau Cymraeg ar ôl ymgyrchu gan Bwyllgor Darlledu Prifysgol Cymru a chwynion gan wrandawyr yn Lloegr am glywed Cymraeg ar eu radio. 		<p>awyrennau'r Almaen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Mai: Lladdwyd 30 o bobl wrth i long awyr Hindenburg gynnau wrth lanio yn yr Unol Daleithiau.
1938	<p>Mai: Symudodd Dylan a Caitlin i fwthyn pysgotwr bychan - Eros, yn Stryd Gosport, Talacharn.</p> <p>Awst: Symudon nhw o Eros i Sea View, Talacharn. Disgrifiodd Caitlin y cyfnod hwn fel "cyfnod hapusaf ein bywydau gyda'n gilydd".</p> <p>Tachwedd: Arhoson nhw gyda mam Caitlin yn Hampshire am rai misoedd gan fod Caitlin yn disgwyl eu plentyn</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 7 Gorffennaf: Cafodd Augustus John, yr artist o Gymro o Ddinbych-y-Pysgod, ei ddewis yn un o dri arlunydd Prydeinig i arddangos yn y Louvre ym Mharis. Roedd y Natsïaid wedi gwahardd dangos ei waith. Bu Augustus John yn dilyn ffordd o fyw fohemaidd. Daeth yn enwog nid yn unig fel artist ond fel rhywun oedd yn astudio bywyd Sipsiwn Romani, a daeth yn un o ffrindiau Dylan Thomas. Yn wir, oddi ar Augustus John y 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Llofnododd Neville Chamberlain gytundeb â'r Almaen, Ffrainc a'r Eidal, yn Munich, er mwyn sicrhau "heddwch yn ein cyfnod ni" i Ewrop gyfan. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 14 Mawrth: Gorymdeithiodd Hitler drwy Vienna ddiwrnod ar ôl cyhoeddi bod yr Almaen ac Awstria wedi'u huno. ➤ Cafodd Sigmund Freud, Iddew o Awstria (tad seicdreiddiad a niwroleg) ei hedfan o Vienna yn Awstria i fyw yn Llundain oherwydd i'r Natsïaid

	<p>cyntaf.</p>	<p>dygodd Dylan Caitlin Macnamara, a ddaeth yn wraig iddo.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 Hydref: Ym Mharc Ninian yng Nghaerdydd, curodd tîm pêl-droed Cymru dîm Lloegr mewn buddugoliaeth gofiadwy o 4 gôl i ddwy. Yn gynharach yn y flwyddyn roedd Lloegr wedi curo'r Almaen o 6 gôl i 3. Roedd y rhai a sgoriodd dros Gymru i gyd yn dod o ardal Ferthyr Tudful. ➤ 23 Tachwedd: Agorwyd y Deml Heddwch ac Iechyd ym Mharc Cathays, Caerdydd. Cafodd ei hadeiladu'n gartref i ddau fudiad - syniad gwreiddiol gan David Davies, Llandinam ac roedd dau ddiben i fod iddo. Y cyntaf oedd rhoi cartref i Gymdeithas Coffa Genedlaethol Cymru'r Brenin Edward y seithfed corff gwirfoddol er mwyn atal, trin a dileu twbercwlosis yr oedd yr Arglwydd Davies wedi'i sefydlu yn 1910. Davies oedd llywydd cyntaf Cyngor Cenedlaethol Cymru Undeb Cynghrair y Cenhedloedd ac yn 1934 addawodd £58,000 tuag at godi adeilad i'r ddau fudiad. Roedd yr Arglwydd Davies eisiau i'r Deml Heddwch ac Iechyd fod yn "gofeb i'r dynion dewr hynny o bob cenedl a roddodd eu bywydau yn y rhyfel a oedd i fod i orffen pob rhyfel" ac felly 		<p>oresgyn Awstria. Gwrthododd yr S.S. a'r Gestapo roi caniatâd i Freud adael y wlad am 3 mis. Gyda help Ernest Jones, ei gydweithiwr o Gymro, y llwyddodd Freud i ddianc.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 Gorffennaf: Torrodd trên locomotif stêm o'r enw Mallard, y record am injan stêm drwy deithio ar 126 milltir yr awr. ➤ 27 Medi: Lanswyd y Queen Elizabeth, y llong fwyaf i deithwyr. ➤ 9 Tachwedd: Ymosododd y Natsïaid ar Iddewon yr Almaen mewn digwyddiad a gafodd ei enwi'n <i>Kristallnacht</i>, noson dryllio'r gwydr.
--	----------------	---	--	--

		<p>cafodd ei gyflwyno er cof am y rhai a oedd wedi rhoi eu bywydau yn y rhyfel hwnnw. Roedd Davies wedi ymladd yn y ffosydd yn ystod y rhyfel hwn, ac roedd wrthi'n ddyfal yn chwilio am drefn ryngwladol sefydlog drwy Gynghrair y Cenhedloedd ac Undeb Cynghrair y Cenhedloedd. Roedd eisiau gweld Heddlu Rhyngwladol cryf yn cael ei sefydlu fel bod modd cael cytundeb a heddwch rhyngwladol. Cafodd y Deml ei hagor gan Mrs Minnie James o Ddowlais, Merthyr, a gollodd dri mab yn y Rhyfel Byd Cyntaf.</p>		
1939	<p>30 Ionawr: Ganwyd eu plentyn cyntaf - Llewelyn Edouard Thomas.</p> <p>24 Awst: Cyhoeddwyd <i>The Map of Love</i>, trydydd casgliad o gerddi a rhyddiaith Dylan gan J.M. Dent & Sons.</p> <p>20 Rhagfyr: Cyhoeddwyd <i>The World I Breathe</i> - casgliad o gerddi a storïau byrion, yn Unol Daleithiau America.</p> <p>Roedden nhw'n dal i aros gyda theulu Caitlin yn Hampshire.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Mehefin: Aeth y llong danfor HMS <i>Thetis</i> i drafferth oddi ar yr arfordir ym Mae Lerpwl. Ceisiodd bad achub Llandudno achub y llongwyr tanfor, ond lladdwyd 99 o'r criw o 103. Boddodd rhai, cafodd eraill eu dal heb aer. ➤ Enillodd Arthur Whitford o Abertawe ei 10^{fed} teitl Gymnasteg Prydeinig, gan ennill bob blwyddyn o 1928 i 1936. Dechreuodd hyfforddi yng Nghlwb y Bechgyn yn Eglwys Sgeti. Ef oedd y cyntaf i gyflwyno trefn hyfforddi i gymnastwyr. ➤ Mai: Cafodd pob cartref yng Nghymru fasnau nwy oherwydd bod rhyfel yn 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 Medi: Cyhoeddodd Neville Chamberlain, Prif weinidog Prydain, fod Prydain mewn rhyfel yn erbyn yr Almaen. ➤ Dechreuodd menywod ifanc weithio ar y tir - 'land girls' oedd yr enw arnyn nhw ac roedden nhw'n rhan o'r ymdrech ryfel i dyfu rhagor o fwyd o'r tir. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Ebrill: Daeth Rhyfel Cartref Sbaen i ben gyda buddugoliaeth i'r ffasgwyr o dan arweinyddiaeth y Cadfridog Franco. ➤ 24 Awst: Llofnododd yr Almaen a'r Undeb Sofietaidd gytundeb heddwch. ➤ 1 Medi: Yr Almaen yn goresgyn Gwlad Pwyl. ➤ 30 Tachwedd: Yr Undeb Sofietaidd yn ymosod ar y Ffindir.

		<p>bygwth.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 Mai: Yn y pen draw, cytunodd Swyddfa'r Post i roi cyfarwyddiadau dwyieithog mewn blychau ffôn yng Nghymru. Enillwyd y ddadl oherwydd bod y cyfarwyddiadau i ddefnyddio'r blwch ffôn yn Llundain, er enghraifft yng Ngorsaf Victoria, yn Saesneg, Ffrangeg ac Almaeneg. ➤ Awst: Dechreuwyd ffilmio'r ffilm <i>Proud Valley</i>. Roedd hi'n adrodd hanes pentref glofaol yng Nghymru a sut cafodd gweithiwr du (a chwaraewyd gan Paul Robeson, actor a chanwr o America) ei dderbyn yn rhan o'r gymuned lofaol. Roedd hyn yn ddechrau perthynas gref rhwng Paul Robeson, a ddiodefodd lawer o ragfarn hiliol yn ystod ei yrfa, a chymunedau glofaol Cymru. ➤ 18 Medi: Bu farw Gwen John, arlunydd talentog o Sir Benfro, a chwaer Augustus John, yn Dieppe, Normandi, Ffrainc. Astudiodd yn Ysgol Gelf Slade, Llundain, cyn symud i Baris. ➤ 25 Medi: Agorwyd yr ysgol gynradd Gymraeg gyntaf yn Aberystwyth gan Syr Ifan ab Owen Edwards, a sylfaenodd fudiad yr Urdd. Dechreuodd gyda 7 disgybl; yna erbyn diwedd 1940 - 17 disgybl, 32 erbyn 1942 a 71 erbyn 1945. 		
--	--	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Medi: Gadawodd y Swyddfa Ryfel i aelodau'r lluoedd Prydeinig ysgrifennu llythyrau Cymraeg adref a chafodd gwrthwynebwyr cydwybodol hawl i gael eu tribiwnlys wedi'i glywed drwy gyfrwng y Gymraeg. 		
1940	<p>Mawrth / Ebrill: Symudodd Dylan, ei wraig a'i fab bychan yn ôl i Sea View, Talacharn.</p> <p>4 Ebrill: Cyhoeddwyd <i>Portrait of the Artist as a Young Dog</i>, casgliad lled hunangofiannol Dylan o storïau byrion gan J.M. Dent & Sons.</p> <p>Mai: Dylan yn methu archwiliad meddygol y Fyddin yn Llandeilo, Sir Gaerfyrddin. Roedd bron yn 26 blwydd oed. Roedd ganddo ddyledion yn Nhalacharn a symudodd i fyw at ei rieni yn Llandeilo Ferwallt. Talodd ffrindiau'r dyledion.</p> <p>Mehefin/Awst: Arhoson nhw gyda John Davenport (beirniad llenyddol) a'i wraig Clement, arlunydd o America, yn The Maltings, Marshfield, Swydd Gaerloyw. Roedd y tŷ'n llawn cerddorion ac arlunwyr. Gallen nhw glywed sŵn awyrennau rhyfel uwch eu pennau.</p> <p>Gorffennaf: Gadawodd Dylan a Caitlin</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 21 Ionawr: Yn Rhaeadr Gwy, Powys, cofnodwyd y tymheredd isaf erioed i Gymru - -23.3 °C (-10 °F). Roedd hi'n aeaf oer gydag eira trwm. ➤ Cafodd mynydd Epynt yn sir Frycheiniog ei gymryd drosodd gan y Swyddfa Ryfel a'i droi'n faes hyfforddi milwrol. Cafodd dau gant o ffermwyr (a'u teuluoedd) eu gorfodi i adael eu cartrefi, a defnyddiwyd y capel lleol - Y Babel, yn darged bomio. Roedd pobl yn teimlo'n gryf am hyn. Nid yw'r tir hwn wedi cael ei dychwelyd byth ac mae'n dal yn faes hyfforddi milwrol. ➤ Medi: Cafodd gweithiau celf eu symud o wahanol orielau i'w storio yn ystod y rhyfel mewn hen ogof chwarel lechi ym Mlaenau Ffestiniog, Gogledd Cymru. ➤ Fel rhan o'r Ymdrech Ryfel, cynhyrchwyd posteri yn Gymraeg yn ogystal ag yn Saesneg, oedd yn annog y boblogaeth i arbed, ailgylchu a chynhyrchu rhagor. Roedden nhw'n cael eu hystyried yn bropropaganda. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 10 Mai: Ymddiswyddodd Neville Chamberlain fel Prif Weinidog a chymerodd Winston Churchill ei le wrth i'r Almaen ymosod ar wlad Belg a'r Iseldiroedd. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 9 Ebrill: Lluoedd yr Almaen yn ymosod ar Ddenmarc a Sweden. ➤ 14 Mehefin : Lluoedd yr Almaen yn gorymdeithio drwy Baris. ➤ 22 Mehefin: Ffrainc yn ildio i'r Almaen. ➤ 5 Tachwedd: Franklin Roosevelt yn cael ei ailethol fel Arlywydd Unol Daleithiau America.

	<p>Dalacharn a mynd i Lundain.</p> <p>Medi: Dechreuodd Dylan weithio i Strand Films fel sgriptiwr. Gweithiodd i Strand Films drwy gydol y rhyfel.</p> <p>Rhagfyr: Dychwelon nhw i aros gyda rhieni Dylan yn Llandeilo Ferwallt tan fis Ebrill.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Awst: Cynhaliwyd Eisteddfod Genedlaethol Bangor fel rhaglen radio a'i darlledu i Brydain gyfan. Enillwyd y gadair gan T. Rowland Hughes. ➤ 19 Awst: Cafodd tanceri olew eu bomio yn Noc Penfro, gan achosi ffrwydrad a tân enfawr. Llosgodd y tân am 18 niwrnod. Cafodd pum dyn tân eu lladd ac anafwyd 38 arall. Dinistriwyd 11 o'r 17 tancer olew. 		
1941	<p>19 - 21 Chwefror: Luftwaffe (awyrlu) yr Almaen Natsiaidd yn bomio Abertawe'n barhaus. Cafodd 230 o bobl eu lladd a thros 400 eu hanafu. Roedd Dylan a Caitlin yn yr ardal yn ystod yr ymosodiad hwn.</p> <p>Mai/Gorffennaf: Arhosodd Dylan a Caitlin yn Castle House yn Nhalacharn gyda Richard a Frances Hughes (ysgrifennodd Richard <i>A High Wind in Jamaica</i> ac arlunydd oedd ei wraig).</p> <p>Awst: Symudodd Dylan a Caitlin yn ôl i Lundain, gan adael Llewelyn eu mab gyda theulu Caitlin, oherwydd y bomio yn Llundain.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 19 - 21 Chwefror: Cafodd 41 erw o Abertawe eu gwastatáu a'u dinistrio gan y bomio. Roedd y ddinas wedi bod yn darged ers 27 Mehefin 1940, a pharhaodd hyn tan fis Chwefror 1943. Ddydd Mercher 19 Chwefror 1941, chwep wedi 8.00pm, targedodd 61 o awyrennau Abertawe a gollwng 492 o fomiau a 15,700 o fomiau tân. Digwyddodd yr un peth dros y tair noson ganlynol. Roedd y bomiau oedd heb ffrwydro'r un mor beryglus, gan i dri bachgen ifanc a aeth i edrych arnyn nhw gael eu chwythu i farwolaeth. Yn 1941 lladdwyd 985 o sifiliaid oherwydd cyrchoedd awyr yng Nghymru. Yn ystod yr Ail Ryfel Byd i gyd, dioddefodd Abertawe tua 40 o gyrchoedd awyr, a lladdwyd 387 o bobl, mwy na Chaerdydd, a gollodd 355 o drigolion. Ym mis Mehefin, bomiwyd Brymbo yng ngogledd 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 11 Mai: Roedd y blitz yn dal i ddigwydd yn Llundain. ➤ 27 Mai: Suddodd llynges Prydain <i>Bismark</i>, llong ryfel yr Almaen. Roedd pawb yn credu nad oedd y llong hon yn gallu suddo. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 13 Ionawr: Bu farw James Joyce, yr awdur byd-enwog o Iwerddon. ➤ 8 Rhagfyr: Bomiodd awyrennau Japan Pearl Harbour, Hawaii, gan ddechrau'r rhyfel rhwng Japan a UDA.

		<p>Cymru. Dioddefodd llawer o bentrefi bach yng ngogledd Cymru wrth i'r awyrennau ollwng eu bomiau diwethaf ar y ffordd adref.</p> <p>Dioddefodd pentrefi bach fel Llandegla, Llansannan, Gwytherin a Nantglyn. Y targedau swyddogol oedd Lerpwl, Manceinion a Birmingham.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Roedd y ffatri arfau ym Mhen-y-bont yn cyflogi 37,000 o bobl. Menywod oedd y rhan fwyaf ohonyn nhw. Hon oedd y ffatri arfau fwyaf ym Mhrydain ar y pryd. ➤ 28 Hydref : Dangoswyd <i>How Green Was My Valley</i>, y ffilm enwog am Gymru, wedi'i seilio ar nofel enwog Richard Llewellyn, yn Efrog Newydd. Penderfynodd y cyfarwyddwr gael actorion Gwyddelig i chwarae'r cymeriadau Cymreig, a ffilmwyd y cyfan mewn pentref glofaol Cymreig wedi'i adeiladu'n arbennig yn San Fernando, California. Serch hynny, aeth y ffilm ymlaen i ennill pum Oscar gan gynnwys y ffilm orau. 		
1942	<p>Gorffennaf: Cymerodd Dylan a Caitlin stiwdio un ystafell wely ar rent yn Wentworth Studios, Manresa Road, Llundain SW3 – a fu'n gartref iddyn nhw am sawl blwyddyn. Ond o 1942-44 oherwydd y rhyfel, arhosodd Caitlin bob hyn a hyn yn Nhalacharn a Thalsarn,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 26 Mehefin : Carcharwyd Rudolph Hess, dirprwy arweinydd (Führer) yr Almaen, mewn ysbyty meddwl yn y Fenni, Gwent. Roedd wedi cael ei ddal yn yr Alban flwyddyn yn flaenorol, pan hedfanodd i mewn yn gyfrinachol i geisio trafod cytundeb heddwch. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Rhagfyr: Cyhoeddwyd Adroddiad Beveridge a oedd yn sôn am y posibilrwydd o sefydlu'r wladwriaeth les ym Mhrydain ar ôl y rhyfel. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 9 Awst: Dechreuodd Mahatma Gandhi a 50 cefnogwr ar gyfnod o anufudd-dod sifil yn India er mwyn cael rhyddid i bobl India.

	Ceredigion, tra oedd Dylan yn rhannu ei amser rhwng Cymru a Llundain.	<p>Roedd llawer o ddamcaniaethau cynllwyn ynghylch y stori hon.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 Hydref : Pasiwyd deddf yn caniatáu i berson roi tystiolaeth yn Gymraeg yn Llysoedd Cymru. Roedd hyn wedi cael ei wahardd ers dyddiau'r Brenin Harri'r Wythfed. 		
1943	<p>Dechreuodd gwaith Dylan fel darlledwr.</p> <p>Chwefror: Cyhoeddwyd <i>New Poems</i> yn UDA gan New Directions.</p> <p>3 Mawrth: cafodd Aeronwy Bryn Thomas, ail blentyn Dylan a Caitlin, ei geni yn Llundain.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Ebrill: Defnyddiwyd corff dyn digartref o Aberbargoed, Morgannwg, a gyflawnodd hunanladdiad yn Llundain, mewn twyll i gamarwain yr Almaenwyr o'r enw "operation mincemeat". Cafodd ei wisgo fel swyddog milwrol, daethpwyd o hyd iddo wedi boddi ar arfordir Sbaen, ond roedd yn cario dogfennau pwysig a oedd yn awgrymu bod Lluoedd y Cynghreiriaid yn mynd i lanio ar ynys Sardinia er mwyn goresgyn yr Eidal. Llyncodd yr Almaenwyr y stori'n gyfan gwbl! Digwyddodd y glanio llwyddiannus ar ynys Sicily, ond roedd lluoedd yr Almaen wedi symud i Sardinia'n barod. ➤ 8 Gorffennaf : Daeth olion o'r Oes Haearn i'r golwg ar Ynys Môn ger gorsaf y llu awyr, Y Fali. Hwn fyddai un o'r darganfyddiadau mwyaf arwyddocaol o'r Oes Haearn ym Mhrydain. ➤ 14 Medi : Darllediad gan Wynford 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 12 Chwefror : sefydlodd yr Arglwydd Nuffield ymddiriedolaeth gyda rhodd o £10 miliwn - galwyd hi yn Ymddiriedolaeth Ysgoloriaethau Nuffield. ➤ 3 Mai: roedd disgwyl i bob menyw 18-45 oed weithio o leiaf yn rhan amser ar gyfer yr ymdrech ryfel. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Gorffennaf : cafodd Mussolini, unben yr Eidal, ei ddymchwel, ac o ganlyniad ildiodd yr Eidal i luoedd y Cynghreiriaid. ➤ 28 Mawrth : Bu farw Sergei Rachmaninov, y cyfansoddwr o Rwsia, yn 69 oed. Roedd wedi symud i Beverley Hills, Los Angeles ers 1917.

		<p>Vaughan Thomas, darlledwr enwog o Abertawe, a oedd mewn awyren fomio Lancaster wrth iddi fomio Berlin. Hefyd darlledodd o wersyll crynhoi Belsen ar ddiwedd y rhyfel.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sefydlodd Eddie Price a naw o bobl fusnes eraill Tenovus, yr elusen Ganser. Maen nhw wedi codi symiau sylweddol o arian ar gyfer ymchwil a datblygiad ym maes ymchwil feddygol yma yng Nghymru. 		
1944	<p>Ebrill/Mehefin: Oherwydd y rhyfel - bu Dylan a Caitlin yn byw am dipyn yn Old Bosham yng Ngorllewin Sussex ac yna ger Beaconsfield, Swydd Buckingham.</p> <p>Gorffennaf/Awst: Arhoson nhw gyda rhieni Dylan, oedd wedi symud erbyn hyn i Blaen Cwm, Llan-gain, Sir Gaerfyrddin.</p> <p>Medi: Symudodd Dylan, Caitlin a'r plant i Majoda, Cei Newydd, Ceredigion, lle dechreuodd Dylan arbrofi gyda'r cymeriadau ar gyfer <i>Under Milk Wood</i>, un o'i weithiau enwocaf (<i>Dan y Wenallt</i> yw enw'r cyfieithiad Cymraeg gan T. James Jones.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ymddangosodd Richard Burton am y tro cyntaf mewn cynhyrchiad comedi, <i>The Druids Rest</i> (gan y dramodydd Cymreig Emlyn Williams) yn ardal West End Llundain. ➤ Roedd y rhyfel wedi cynnig rhyddid i fenywod, gyda nifer yn gweithio yn ffatrïoedd yr ymgyrch ryfel a nifer mawr yn gweithio ar y tir fel 'land-girls'. Gwyneth Richards o Landinam, sir Faesyfed, oedd y ferch gyntaf i gystadlu mewn cystadlaethau cneifio defaid gyda Chlybiau Ffermwyr Ifainc Cymru. ➤ 27 Mawrth : Lladdwyd 12 o bobl yng Nghaerdydd yn y cyrchoedd awyr olaf ar Gymru. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Ebrill: Cyflwynwyd y system dreth incwm PAYE (pay as you earn). ➤ 20 Tachwedd: Daeth y 'blacowt' i ben yn Llundain. ➤ 3 Awst: Newidiodd y Ddeddf Addysg 1944 y system addysg i ysgolion uwchradd yng Nghymru a Lloegr. Galwyd y ddeddf yn "Deddf Butler" ar ôl y gwleidydd Ceidwadol R.A. Butler. Oherwydd y ddeddf roedd addysg - yn enwedig addysg uwchradd - am ddim i bob disgybl. Cododd oedran gadael yr ysgol i 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Mehefin: Glaniadau D-Day. Glaniodd Lluedd y Cynghreiriaid ar draethau Ffrainc i ryddhau Ewrop o reolaeth y Natsïaid. ➤ 20 Gorffennaf: Methodd ymgais rhai Almaenwyr i geisio lladd Hitler drwy osod bom wrth ei ymyl.

			15.	
1945	<p>Awst/Medi: arhoson nhw ym Mlaen Cwm gyda rhieni Dylan.</p> <p>Rhagfyr/Mawrth 1947: Treuliodd Dylan a Caitlin y Nadolig gyda AJP Taylor yr hanesydd a Margaret ei wraig yn Holywell Ford, Rhydychen. Daeth Margaret yn un o noddwyr pwysicaf Dylan. Symudodd Caitlin a Dylan i'r tŷ haf yng ngwaelod yr haf (er bod AJP Taylor yn gwrthwynebu).</p> <p>Rhwng mis Rhagfyr 1945 a mis Mai 1949 bu Dylan naill ai'n ysgrifennu neu'n cymryd rhan mewn dros gant o raglenni radio gyda'r BBC.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 26 Mawrth: Bu farw Lloyd George yn 82 oed. Fe oedd y Cymro cyntaf i ddod yn Brif Weinidog Prydain. Cafodd ei gladdu wrth Afon Dwyfor, Llanystumdwy, ger Cricieth yng Ngwynedd. ➤ 15 Tachwedd: Agorodd y Brenin George VI Ystâd Ddiwydiannol Fforest-fach. Roedd yn nodweddiadol o'r safleoedd diwydiannol newydd a ddatblygwyd i gyflogi pobl a rhoi hwb i'r economi ar ôl y rhyfel. ➤ Ar ôl yr etholiad, cafodd dau AS o Gymru swyddi amlwg: daeth Aneurin Bevan, AS Glyn Ebwy, yn Weinidog dros Iechyd, a daeth James Griffiths, AS Llanelli, yn Weinidog Yswiriant Gwladol. ➤ Yn ysgol haf Plaid Cymru, etholwyd Gwynfor Evans yn llywydd Plaid Cymru gan ddilyn Saunders Lewis, llywydd cyntaf y blaid. Bu Gwynfor Evans yn llywydd tan 1981. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 8 Mai : Cyhoeddodd Winston Churchill y Prif Weinidog ddiwedd yr Ail Ryfel Byd - Diwrnod Buddugoliaeth yn Ewrop (Victory in Europe - VE Day). ➤ 5 Gorffennaf: Etholiad cyffredinol. Ddaeth y canlyniad ddim tan 26 Gorffennaf. Cafodd y Blaid Lafur fuddugoliaeth enfawr a daeth Clement Atlee yn Brif Weinidog. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 27 Ionawr : Dechreuodd erchyllterau'r Natsïaid yn lladd yr Iddewon ddod i'r amlwg, wrth i bobl gael gwybod am yr erchylltra yng ngwersyll crynhoi Auschwitz yng ngwlad Pwyl. Yr Holocost oedd yr enw ar hyn, gyda dros chwe miliwn o Iddewon yn cael eu llofruddio gan y Natsïaid yn ystod yr Ail Ryfel Byd. ➤ 15 Awst: Cyhoeddi Diwrnod Buddugoliaeth dros Japan (Victory Over Japan Day - VJ Day).
1946	<p>Cyhoeddwyd <i>Deaths and Entrances</i> gan JM Dent & Sons Ltd.</p> <p>Awst: Treuliodd Dylan a Caitlin bedwar diwrnod yn 'Puck Fair' yn Killorglin, Swydd Kerry yng Ngweriniaeth Iwerddon, gyda'u ffrindiau Bill a Helen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Erbyn 1946 roedd 13,653 tractor yng Nghymru, o'i gymharu â 1,932 yn 1938. Cafodd y rhyfel effaith enfawr ar gynhyrchiant amaethyddol yng Nghymru. ➤ 15 Ebrill: Y cyfarfodydd cyntaf erioed gan Gwmni Opera Cenedlaethol 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Awst : Daeth y Bil Yswiriant Gwladol yn ddeddf. Roedd yn yswirio pob gweithiwr yn erbyn risg diweithdra, salwch ac ymddeoliad. Roedd hyn 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 24 Chwefror : Cafodd Juan Peron ei ethol yn Arlywydd yr Ariannin. Roedd yn cael ei gefnogi gan ei ail wraig Eva Duarte ("Evita"), ac roedd y ddau'n hynod

	<p>McAlpine. 'Puck Fair' oedd un o'r ffeiriau hynaf yn Iwerddon, pan oedd y tafarnau'n aros yn agored ac roedd gafr wyllt yn cael ei choroni'n 'Puck King'. Ffair geffylau oedd hi a oedd yn denu pobl o bedwar ban y byd. Dychwelon nhw i aros ym Mlaen Cwm gyda rhieni Dylan.</p> <p>8 Tachwedd: Cyhoeddwyd <i>Selected Writings</i> yn UDA gan New Directions.</p>	<p>Cymru yng Nghaerdydd. Y ddwy opera gyntaf a berfformiwyd oedd <i>Cavalleria Rusticana</i> ac <i>I Pagliacci</i>. Gweledigaeth Idloes Owen, cyn-löwr o Ferthyr ac Ivor John, y cerddor o Abertawe, oedd y cwmni opera.</p> <p>➤ 25 Gorffennaf : Sefydlwyd Cerddorfa Ieuenctid Genedlaethol Cymru gan Irwyn Walters oedd yn dod yn wreiddiol o Rydaman.</p>	<p>yn cynnwys pobl hunangyflogedig hefyd. James Griffiths, AS Llanelli a arweiniodd y Bil.</p>	<p>boblogaidd ymysg llawer o bobl y wlad.</p> <p>➤ 11 Gorffennaf: Cafodd math newydd o wisg nofio ei arddangos ym Mharis am y tro cyntaf, y 'bicini' oedd ei enw.</p> <p>➤ 22 Tachwedd: Aeth teclyn ysgrifennu newydd o'r enw'r 'beiro' ar werth.</p>
1947	<p>26 Mawrth: Rhoddodd y Gymdeithas Awduron Ysgoloriaeth Deithiol o £150 i Dylan gan argymhell y dylai ymweld â'r Eidal.</p> <p>Ebrill/Awst: Aeth Dylan a Caitlin a Brigid ei chwaer hi, â'r teulu i aros yn Rapallo, Florens ac Elba yn yr Eidal, lle ysgrifennodd Dylan 'In Country Sleep'.</p> <p>15 Mehefin: Darlledodd y BBC <i>Return Journey</i>, ei raglen am ddinistrio Abertawe ei ieuenctid.</p> <p>Mehefin: Prynodd Margaret Taylor y Manor House yn South Leigh, Swydd Rhydychen, i'r teulu Thomas.</p>	<p>➤ 11-15 Mehefin: Cynhaliwyd Eisteddfod Ryngwladol Llangollen am y tro cyntaf gyda 14 gwlad wedi'u cynrychioli. Syniad y sylfaenydd oedd hyrwyddo heddwch a chytgord byd-eang.</p> <p>➤ 1 Mawrth: Agorwyd ysgol gynradd Gymraeg yn Llanelli - Ysgol Gymraeg Dewi Sant.</p> <p>➤ 27 Mawrth : Agorodd Billy Butlin wersyll gwyliau ger Pwllheli, gogledd Cymru. Gweddnewidiodd y gwersylloedd hyn y syniad am wyliau rhad i deuluoedd oedd yn gweithio. Agorodd wersyll arall ar Ynys y Barri, de Cymru yn 1966.</p> <p>➤ 23 Ebrill: Digwyddodd trasiedi ddwbl oddi ar arfordir de Cymru pan suddodd <i>Samtampa</i>, llong ager mewn storm arbennig o wael a boddi 41 o'r</p>	<p>➤ 1 Ionawr : Cafodd pob pwll glo ym Mhrydain eu gwladoli, felly'r llywodraeth oedd yn eu rhedeg. Sefydlwyd y Bwrdd Glo Cenedlaethol i wneud hyn.</p> <p>➤ Ionawr - Mawrth: Y gaeaf gwaethaf ers i gofnodion gael eu gwneud ac oherwydd y tymheredd o dan y rhewbwynt a lluwchfeydd eira mawr, cafodd cymunedau eu hynysu ac roedd rhaid i'r gwasanaethau brys ddsbarthu bara i bobl.</p> <p>➤ 23 Mai: Creodd Llywodraeth Prydain</p>	<p>➤ 7 Ebrill: Bu farw Henry Ford, yr Americanwr a sefydlodd Gwmni Modur Ford.</p> <p>➤ 15 Awst: Cafodd India fod yn wlad annibynnol eto. Felly daeth diwedd Raj India (1858-1947) pan oedd yr Ymerodraeth Brydeinig yn rheoli'r isgyfandir.</p> <p>➤ 29 Tachwedd : Cytunodd y Cenhedloedd Unedig ar gynllun i rannu Palesteina yn ddwy wladwriaeth rhwng yr Iddewon a'r Arabiaid. Felly cafodd Israel a Phalesteina eu sefydlu.</p>

		<p>criw. Wrth geisio eu hachub nhw, suddodd bad achub y Mwmbwls hefyd, gan foddi'r criw o 8 aelod.</p>	<p>ddwy wladwriaeth o'r hen India - India Newydd a Pakistan.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 15 Awst: Agorwyd y gwaith niwclear cyntaf ym Mhrydain - yn Harwell, swydd Rhydychen. 	
1948	<p>Mawrth/Ebrill Ymwelodd Dylan â'i rieni ym Mlaencwm ac aeth ymlaen i Dalacharn, gan obeithio dod o hyd i le i'r teulu fyw.</p> <p>Ebrill: Cyrhaeddodd rhieni Dylan - DJ Thomas a Florence - South Leight.</p> <p>Haf: Dechreuodd Dylan weithio ar dair sgript ffilm i Gainsborough Films. Ni chafodd un o'r ffilmiau eu gwneud gan i'r cwmni fethdal.</p> <p>Hydref: Ymwelodd Margaret Taylor â Thalacharn a phrynu'r 'Boat House' i Dylan a'i deulu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Gorffennaf : Agorwyd amgueddfa awyr agored Sain Ffagan ger Caerdydd fel Amgueddfa Werin Cymru. ➤ Gorffennaf/Awst: Tom Richards o Risga yng Ngwent oedd y Cymro Cyntaf i ennill Medal Olympaidd unigol. Enillodd Fedal Arian yn ras y Marathon. Roedd Cymry eraill wedi ennill medalau mewn campau i dimoedd cyn hyn. ➤ 21-24 Awst: Curodd Clwb Criced Morgannwg glwb Hampshire i ennill Pencampwriaeth y Siroedd am y tro cyntaf erioed. Wilfred Wooller oedd y capten. ➤ 12 Hydref : Agorwyd ffatri Hoover ym Merthyr. ➤ 27 Hydref: Sefydlwyd Bwrdd Croeso Cymru i hyrwyddo twristiaeth yng Nghymru. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Gorffennaf: Agorodd Gemau Olympaidd Llundain. Y rhain oedd y Gemau Olympaidd cyntaf ers i'r rhyfel ddechrau. Roedd y Gemau blaenorol wedi'u cynnal yn Berlin yn 1936. Cafodd timau o'r Almaen a Japan eu gwahardd. ➤ 5 Gorffennaf: Sefydlwyd y Gwasanaeth Iechyd Gwladol gan Aneurin Bevan, yr AS o Gymru a'r Gweinidog Iechyd. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Ionawr: Lladdwyd Mahatma Gandhi yn India gan eithafwyr. ➤ 14 Mai: Sefydlwyd Israel fel gwlad Iddewig. ➤ Tachwedd 3: Ailetholwyd Harry S.Truman yn Arlywydd UDA.

1949	<p>4 Mawrth: Ymwelodd Dylan â Phrag am rai dyddiau fel gwestai i Undeb Awduron Czechoslovakia.</p> <p>Mai: Symudodd Dylan, Caitlin a'r teulu i'r Boat House yn Nhalacharn a symudodd ei rieni i Pelican, tŷ gyferbyn â Gwesty Brown's yn Nhalacharn.</p> <p>24 Gorffennaf: Ganwyd Colm Garan Hart Thomas, eu trydydd plentyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 Ebrill: Sefydlwyd Cyd-bwyllgor Addysg Cymru (CBAC) i hyrwyddo addysg yng Nghymru ac uno'r polisi ledled y wlad. ➤ 23 Gorffennaf : Ffurfiwyd Cymdeithas Dawnsio Gwerin Cymru yn yr Amwythig gan Lois Blake. ➤ 21 Medi : Cwmpodd meteoryn 5 pwys drwy do Gwesty'r Tywysog Llywelyn ym Meddgelert, gogledd Cymru. Chafodd neb ei anafu. ➤ Tachwedd: Neilltuwyd 3,100 erw rhwng Pont-y-pŵl a Chasnewydd er mwyn adeiladu tref newydd yng Nghymru. Felly cafodd tref fechan Cwibrân gyda 12,000 o bobl ei throi'n dref fwy gyda 35,000 o drigolion. ➤ 17 Rhagfyr: Agorodd trosglwyddydd BBC yn Sutton Coldfield ac o ganlyniad roedd llawer o bobl yng Nghymru'n gallu cael signal teledu am y tro cyntaf. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 25 Mawrth: Enillodd Syr Laurence Olivier wobwr Oscar am ei berfformiad yn y ffilm Hamlet. ➤ 27 Gorffennaf: Yn Hatfield, swydd Hertford, hedfanwyd yr awyren jet gyntaf i deithwyr. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 4 Ebrill: Sefydlwyd NATO - Cyfundrefn Cytundeb Gogledd Iwerydd, i amddiffyn gwledydd y gorllewin. ➤ 18 Ebrill: Ffurfiwyd Gweriniaeth Iwerddon. ➤ 1 Hydref: Daeth Tsieina'n Weriniaeth Gomiwnyddol o dan arweinyddiaeth Mao Zedong.
1950	<p>20 Chwefror: Hedfanodd Dylan i Efrog Newydd ar ddechrau ei daith gyntaf yn UDA a drefnwyd gan John Malcolm Brinnin.</p> <p>23 Chwefror : Darllenodd Dylan yn gyhoeddus am y tro cyntaf yn UDA, yn Awditoriwm Kaufmann, Efrog Newydd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 11 Mawrth: Daeth cysgod dros fuddugoliaeth tîm Cymru a enillodd y Goron Driphlyg wrth i 80 cefnogwr gael eu lladd mewn damwain awyren wrth lanio yn Llandŵ ger Pen-y-bont. Roedd y cefnogwyr yn dychwelyd o wylïo gêm yn Belfast. Lladdwyd pob un ond tri o'r teithwyr a'r criw. ➤ Awst: Yn yr Eisteddfod Genedlaethol 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 Mai : Daeth dogni petrol i ben. ➤ 2 Tachwedd: Bu farw George Bernard Shaw, yr awdur a'r dramodydd o Iwerddon. Roedd yn un o sefydlwyr 'London School of Economics' hefyd. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 26 Ionawr : Yn New Delhi, cyhoeddwyd bod India'n weriniaeth. ➤ 17 Mehefin: Y trawsblaniad aren cyntaf erioed yn Chicago o berson marw i fenyw gan y llawfeddyg R.H. Lawler.

	<p>1 Mehefin: Dychwelodd Dylan i Brydain ar long <i>Queen Elizabeth</i> ar ôl rhoi o leiaf 39 darlleniad a darlith ledled UDA a Chanada.</p> <p>Medi: Dywedodd Margaret Taylor wrth Caitlin fod cariad o America gan Dylan - Pearl Kazin, a'i bod hi wedi cyrraedd Llundain. Dechreuodd yr argyfwng cyntaf yn eu priodas.</p>	<p>yng Nghaerffili, sefydlwyd y 'Rheol Gymraeg' (h.y. Cymraeg yn unig).</p> <p>➤ 21 Medi : Daeth Freddie Williams o Bort Talbot yn Bencampwr 'Speedway' y Byd (beiciau modur). Enillodd eto yn 1953.</p>		
1951	<p>Ionawr/Chwefror: Ymwelodd Dylan â Phersia i ysgrifennu sript ffilmiau i'r Cwmni Olew Eingl-Iranaidd. Ysgrifennodd Caitlin ato, gan awgrymu bod y briodas ar ben.</p> <p>Chwefror: Cymododd Dylan a Caitlin.</p> <p>Gorffennaf: Arhosodd John Malcolm Brinnin, asiant Dylan yn America, a'r ffotograffydd Rollie McKenna gyda Dylan a Caitlin yn Nhalacharn a thrafod posibilrwydd taith arall i America.</p> <p>Haf/Hydref: Ysgrifennodd Dylan gryn dipyn yn Nhalacharn gan gynnwys: 'Lament', 'Poem on His Birthday', 'Do not go gentle into that good night', 'Prologue' a hanner <i>Under Milk Wood</i>.</p> <p>Prynodd Margaret Taylor 54 Delancy</p>	<p>➤ Cynhaliwyd protest yng Nghymru i geisio atal y Swyddfa Ryfel rhag cymryd tir at ddibenion milwrol. Yr ardaloedd a effeithiwyd oedd y Preseli, sir Benfro; Tregaron, Ceredigion a Thrawsfynydd yng Ngwynedd.</p> <p>➤ 6 Mawrth: Bu farw Ivor Novello, y cyfansoddwr, y perfformiwr a'r awdur. Roedd yn 58 blwydd oed.</p> <p>➤ 3 Gorffennaf : Bu farw Gwendoline Davies, Gregynog. Casglodd hi a'i chwaer weithiau celf enwog o bedwar ban y byd. Cafodd y rhain eu gadael i Amgueddfa Genedlaethol Cymru a dyma asgwrn cefn casgliad Amgueddfa Genedlaethol Cymru.</p> <p>➤ 11 Gorffennaf: Agorwyd gwaith Dur Margam, Port Talbot. Erbyn 1963 roedd yn cyflogi dros 17,000 o bobl.</p> <p>➤ 18 Hydref: Sefydlwyd Parc</p>	<p>➤ 19 Ebrill: Cynhaliwyd y gystadleuaeth 'Miss Byd' gyntaf, gyda Miss Sweden yn cael ei chironi.</p> <p>➤ 4 Mai: Agorwyd Gŵyl Prydain yn Llundain.</p> <p>➤ 26 Hydref: Y blaid Geidwadol yn ennill yr Etholiad Cyffredinol a Winston Churchill yn dod yn Brif Weinidog.</p>	<p>➤ 14 Mai: De Affrica yn pleidleisio i gael gwared ar hawl pobl 'liw' (hil gymysg) i bleidleisio.</p> <p>➤ 8 Medi: Llofnododd Japan gytundeb heddwch gyda 48 cenedl arall, gan ddod â'r Ail Ryfel Byd i ben yn swyddogol.</p>

	Street, Camden Town, fel y byddai cartref gan y teulu Thomas yn Llundain hefyd.	Cenedlaethol Eryri i warchod yr amgylchedd ac yn lle o harddwch naturiol.		
1952	<p>20 Ionawr: Dylan a Caitlin yn gadael am UDA ar y llong Queen Mary. Parhaodd y daith hon tan 16 Mai.</p> <p>Yn ystod y cyfnod hwn recordiodd Dylan ddetholiad o'i gerddi ar gyfer recordiau Caedmon.</p> <p>10 Tachwedd: Cyhoeddwyd <i>Collected Poems 1934-1952</i> gan JM Dent & Sons Ltd.</p> <p>16 Rhagfyr: Bu farw DJ Thomas, tad Dylan, yn Nhalacharn yn 76 oed. Cafodd ei gladdu ym Mhontypridd wrth ochr Arthur ei frawd ar ôl seremoni nad oedd yn un grefyddol.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 29 Chwefror: Agorwyd Parc Cenedlaethol Penfro. ➤ 11 Mehefin: Darparodd Aer Lingus wasanaeth awyr rhwng y Rhws, Caerdydd a Dilyn yn Iwerddon. ➤ 7 Hydref: Agorwyd y gwaith alcarn yn Nhrostre, Llanelli, gan sicrhau miloedd o swyddi. Roedd y gwaith yn rhan o gwmni'r Gwaith Dur Cenedlaethol. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 Chwefror: Bu farw'r Brenin George VI a daeth Elizabeth II yn Frenhines. ➤ 26 Chwefror : Cyhoeddodd Llywodraeth Prydain fod ganddi fom atomig. ➤ 16 Mai: Pleidleisiodd ASau o blaid tâl cyfartal i fenywod oedd yn gwneud yr un gwaith â dynion. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 15 Mehefin: Cyhoeddwyd dyddiadur Ann Frank, y ferch a guddiodd rhag y Natsiaid yn Amsterdam yn ystod y rhyfel. ➤ 26 Gorffennaf: Bu farw Eva Peron (Evita), gwraig arlywydd yr Ariannin. ➤ Awst: Cynhaliwyd y Gemau Olympaidd yn Helsinki yn y Ffindir. ➤ 4 Tachwedd: Etholwyd Dwight D. Eisenhower yn arlywydd UDA.
1953	<p>16 Ebrill: Bu farw Nancy, chwaer Dylan, o ganser yn Bombay.</p> <p>21 Ebrill: Gadawodd Dylan am Efrog Newydd i ddechrau ar ei drydedd daith yn UDA. Yn ystod y daith hon cafodd garwriaeth gyda Liz Reitell.</p> <p>3 Mehefin - Dylan yn dychwelyd i</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 23 Ionawr: Bwrdd Croeso Cymru yn dod o dan archwiliad am gyhoeddi ei fod yn bwriadu cynnal cystadleuaeth Miss Cymru. ➤ 1 Mawrth: Y BBC yn darlledu'r rhaglen deledu Gymraeg gyntaf erioed. ➤ Awst: Yn Eisteddfod Genedlaethol y Rhyl, enillodd menyw, Dilys Cadwaladr, y goron am y tro cyntaf 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Chwefror: Corwyntoedd, glaw trwm a llanw uchel yn dod â thrychineb i arfordir dwyrain Prydain. Boddwyd o leiaf 280 o bobl ar arfordir swydd Lincoln a swydd Caint. ➤ 26 Mawrth: Profion 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 5 Mawrth: Bu farw Joseph Stalin, arweinydd yr Undeb Sofietaidd. ➤ 29 Mai: Dringodd Tenzing Norgay ac Edmund Hillary i gopa Everest, mynydd uchaf y byd. ➤ Ebrill: Daeth

	<p>Lundain.</p> <p>19 Hydref: Gadawodd Dylan am Efrog Newydd i ddechrau ei bedwaredd daith, yr un olaf, yn UDA.</p> <p>29 Hydref: Achlysur cyhoeddus olaf Dylan - darlleniad amser cinio yn City College, Efrog Newydd.</p> <p>5 Tachwedd: Cwmpodd Dylan i'r llawr yng Ngwesty Chelsea, Efrog Newydd.</p> <p>9 Tachwedd: Bu farw Dylan yn Ysbyty St Vincent's a daeth Caitlin â'i gorff yn ôl i Dalacharn.</p> <p>25 Tachwedd: Angladd Dylan yn Nhalacharn.</p>	erioed.	<p>Ilwyddiannus i ddod o hyd i frechlyn yn erbyn polio.</p> <p>➤ 2 Mehefin: Ccoronwyd y Frenhines Elizabeth II mewn seremoni yn Abaty Westminster a dangoswyd y coroni i wylwyr teledu dros y byd i gyd.</p>	gwyddonwyr o hyd i strwythur DNA ym mhopeth byw.
1954	25 Ionawr: Darlleniad cyntaf y BBC o <i>Under Milk Wood</i> - gyda Richard Burton yn serennu fel y Llais Cyntaf.			
1958	Awst: Bu farw Florence, mam Dylan, yn Nhalacharn.			
1982	Dadorchuddiwyd plac i Dylan yng Nghornel y Beirdd, Abaty Westminster.			

1994	Bu farw Caitlin ac fe'i claddwyd gyda Dylan yn Nhalacharn.			
------	--	--	--	--